

Asker
kommune

Overordnede prinsipper – sirkulær masseforvaltning

Utfordringsbilde, utkast til prinsipper og dialog

Mari Gabrielsen (MOS) , Marie Nokken (PRU), Carla De Jong (VoV), Nina Rolstad Martinsen (MOS)
Rådgivere i Samfunnstjenester;

Elizabeth Lie, Rådgiver i Strategi og utredning, OSU, Ørjan Søderlund Rådgiver i Samfunnsutvikling

Susanna Lindqvist (SNA), Virksomhetsleder i Samfunnsutvikling

Asker, Arbeidsutvalget 28. august

Bakgrunnsteppe - Et samfunn i endring

- Klima og natur
- Andelen innbyggere som jobber (betaler skatt) minsker pga alder og utenforskap
- Utfordrende økonomiske tider
- Høye forventninger fra innbyggere, næringsliv og andre

+ + +

Mål om boligvekst

Politisk ønske om innbyggerverkest i Asker.
Dette vil bidra til en bærekraftig
kommuneøkonomi.

Da trenger vi flere boliger og mer og bedre
infrastruktur

Vi skal videreutvikle våre lokalsamfunn og
tilrettelegge for flere boliger og lokale
arbeidsplasser.

Økende bygge- og anleggsaktivitet gir mer overskuddsmasser

- Det skal bygges 700 nye boliger i året fram mot 2050
- Det ligger an til gjennomføring av flere store infrastrukturprosjekter i og/eller nær Asker kommune, som E134 (Dagslett-E18) og nytt løp til Oslofjordtunellen.

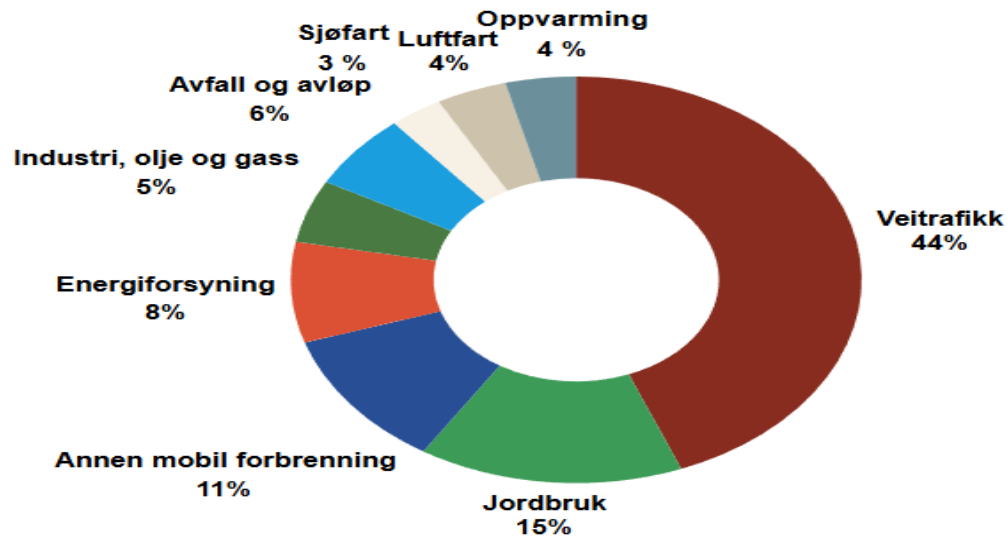
Paradokset

- Verdens forbruk av ressurser er den viktigste årsaken til klimaendringer, forurensning og tap av naturmangfold, ifølge FNs ressurspanel.
- Når vi bygger ut våre lokalsamfunn, bidrar vi til økt ressursbruk. Bygg-, anleggs- og eiendomssektoren står for 16 % av Norges totale klimagassutslipp. (Globalt 40% av de totale utslippene.)
- For å nå Norges mål om at klimagassutslipp skal være redusert med 55% innen 2030, må utslippene fra bygge- og anleggsvirksomhet reduseres betydelig.

Utslipp fra transport

Fordeling utslipp i Osloregionen 2023

Osloregionens andel av nasjonale utslipp 2023:

- 18 % av totale utslipp
- 39 % av veitrafikutslipp

Osloregionen.no, mai 2025

19 % av all trafikk i Oslo bygge-
og anleggstrafikk

Grønn byggallianse, klimakur for
bygg og eiendom

Det store spørsmålet

Hvordan skal vi klare å bygge mer
og samtidig nå Norges mål om å
redusere klimagassutslipp?

Bærekraftig masseforvaltning handler både om redusert transport og ivaretagelse av natur

Naturen er viktig for å ta opp CO2 men også begrense skadevirkninger. Derfor skal vi ikke bygge ned mer enn nødvendig.

Vi trenger naturen.

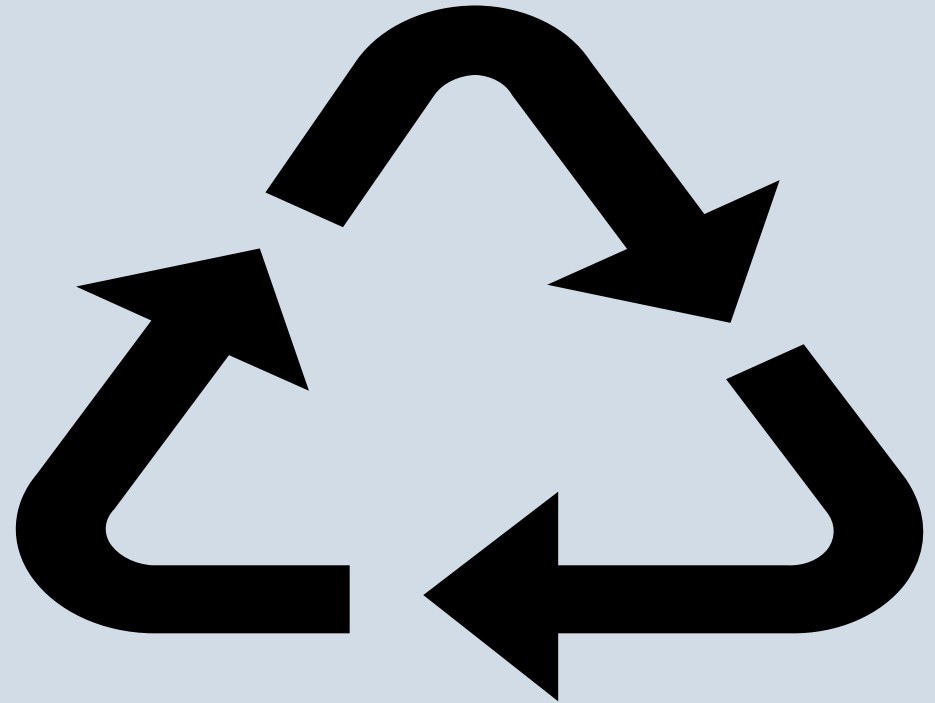
Det handler om sirkularitet

I dag er vi i den lineære verden

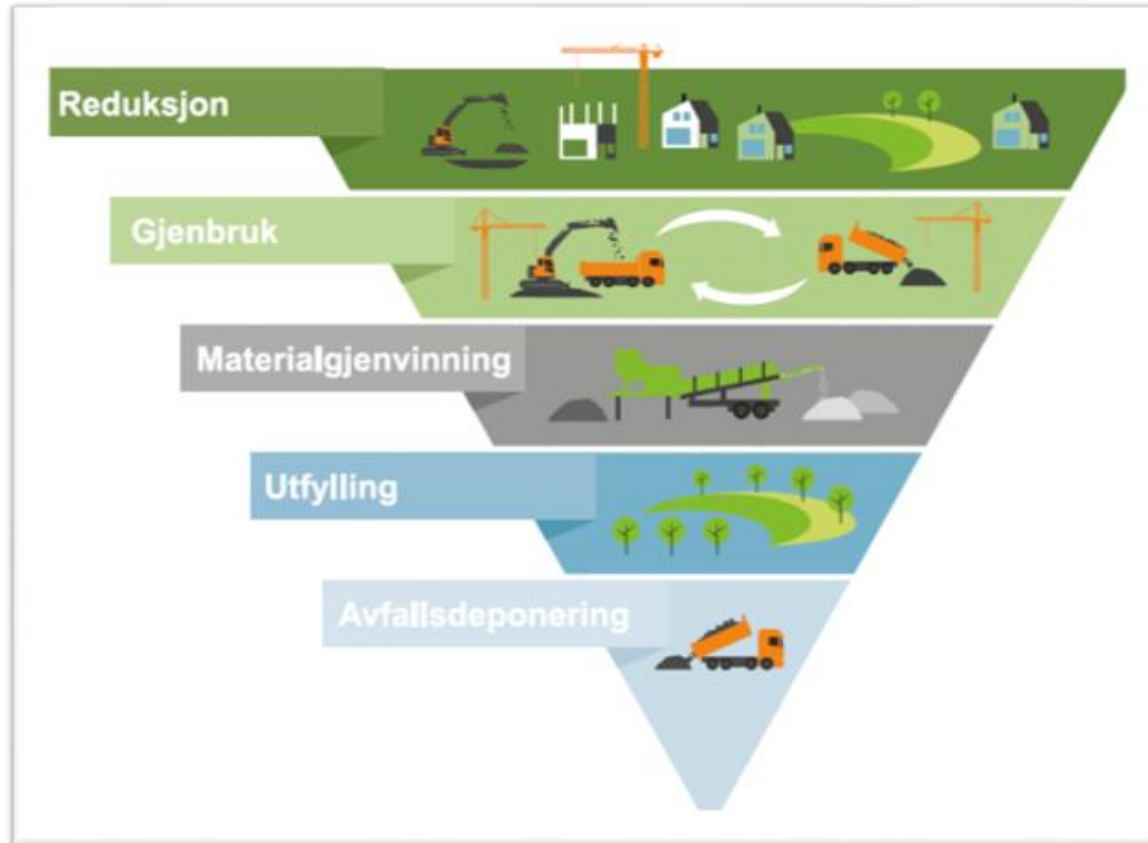

Sirkulær samfunnsutvikling

Vi må over til den sirkulære
økonomien

Ressurspyramidens premisser som utgangspunkt

Reduksjon: unngå at det oppstår et masseoverskudd. Krever tidlig planlegging.

Gjenbruk: forlenge brukstid for byggeråstoff, matjord og andre jordtyper fremfor å ta ut nye masser

Materialgjenvinning: legge til rette for knusning, sikting og vasking av gravemasser slik at de blir nye omsettbare produkter

Utfylling: hvis gjenbruk ikke er mulig kan man bruke overskuddsmasser til andre samfunnsnyttige formål (støyskjerming, planering av byggefelt, terrengarrondering, fundamentering av veier, osv. **Ikke utfylling i sjø!**)

Avfallsdeponering:

- siste utvei, som ikke er i tråd med prinsipper for sirkulærøkonomi.
- kan være nødvendig for masser med lavt gjenbrukspotensiale (forurensede masser, farlig avfall, masser som leire og silt)

Sirkulær masseforvaltning

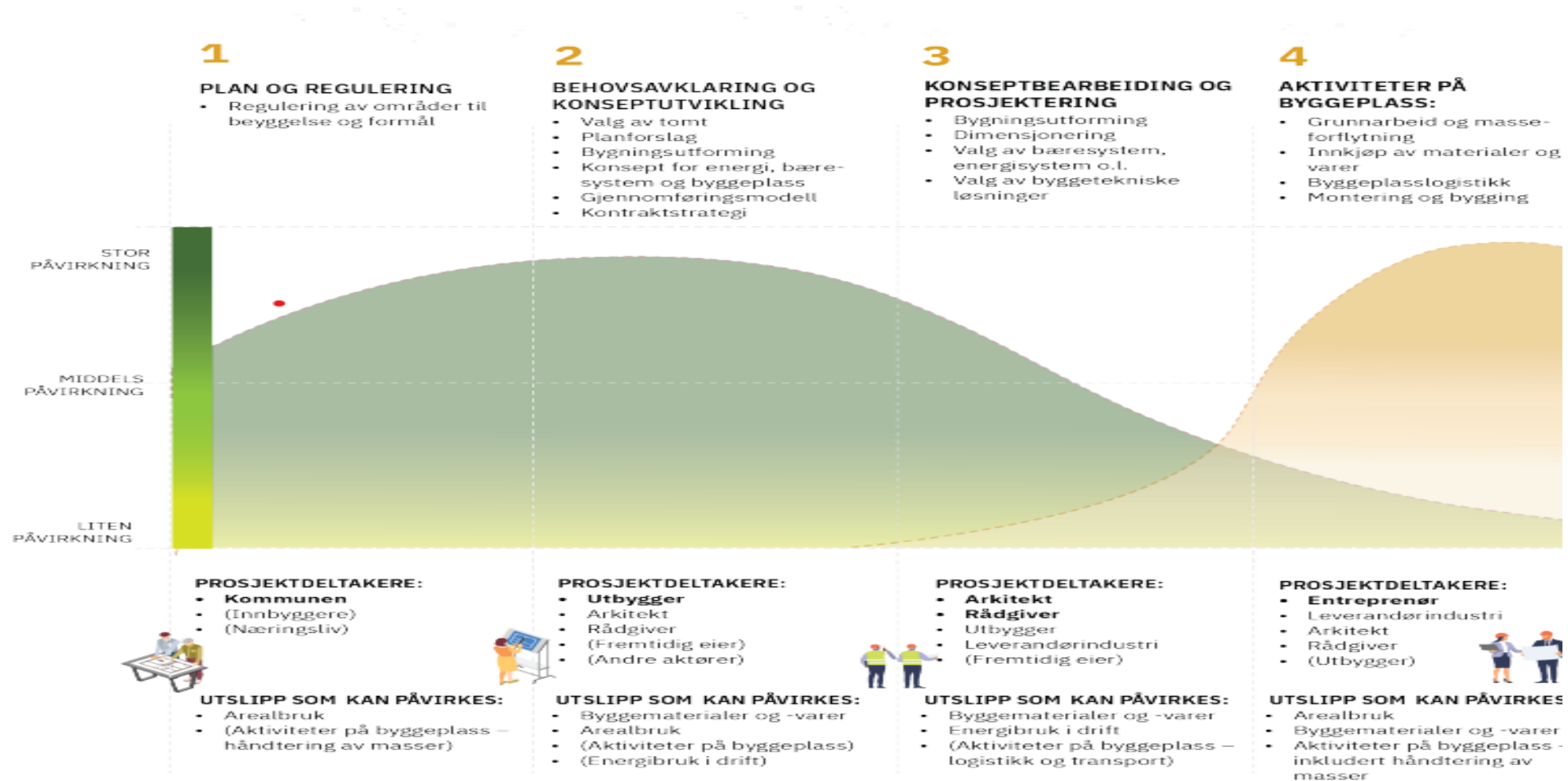
Sirkulær masseforvaltning vil føre til
mindre naturinngrep og mindre
transport

Et verktøy som kombinerer utbygging og
samtidig minsker klimagassutslipp
(?)

Lønnsomhet er nøkkelen for å få det til

Når besluttet egentlig utslippene - og når kommer de?

Byggenæringens klimafotavtrykk – Et kunnskapsgrunnlag – DIBK mv.

Asker
kommune

Kunnskapsgrunnlag

Asker, 28.08.25

Asker
kommune

August 2025

Kunnskapsgrunnlag

Bærekraftig masseforvaltning i Asker kommune

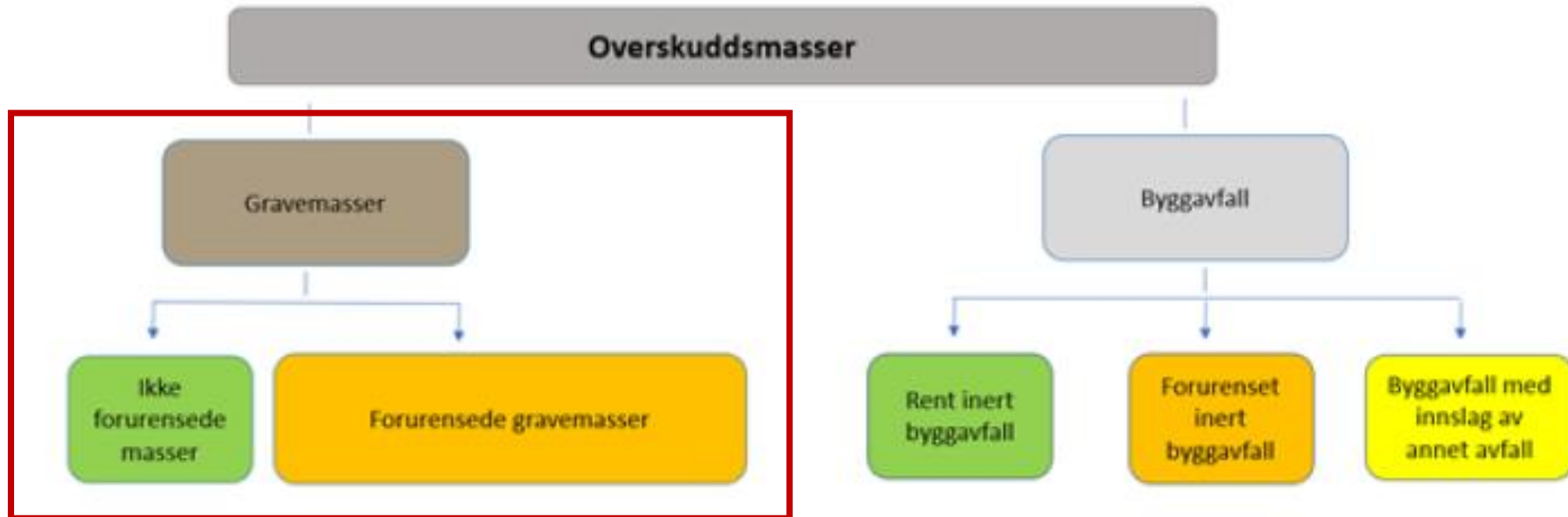

Dette skal vi snakke om:

- Hva er masseforvaltning?
- Dagens utfordringer med masseforvaltning
- Miljø- og samfunnsbelastning
- Arealer til massehåndtering
- Masser på avveie
- Omfanget av masser fra bygg- og anleggsvirksomhet i Asker

Hva er masseforvaltning?

Utfordringsbildet

Masseforvaltning er et komplekst tema: økonomi, konkurransekraft, regionale og lokale føringer, store miljøkonsekvenser og viktigheten rundt dialog og tidlig planlegging.

Lokal massehåndtering krever beslag av arealer, helst i nærheten av der overskuddsmassene oppstår. Dette er ofte utfordrende, og mangel på egnede arealer kan føre til:

- Lange transportdistanser og redusert mulighet for lokalt gjenbruk.
- Mellomlagring og deponier på andre steder enn det som er regulert
- Uønsket belastning for nærliggende bebyggelse; støy, støv.

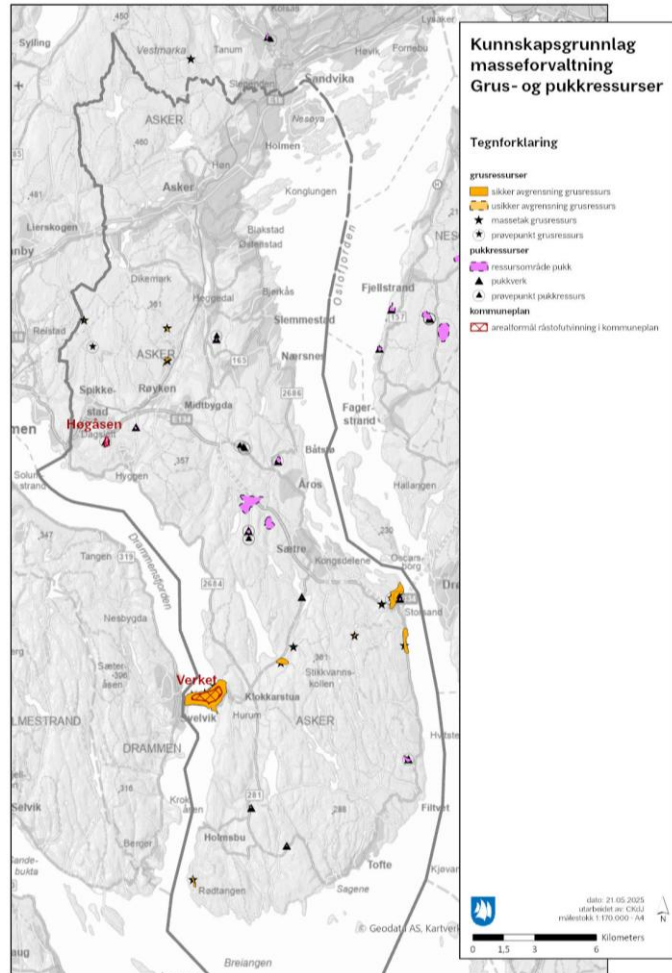
Det regionale perspektivet – behov for samordning på tvers av kommunegrenser

- Massehåndtering er i stor grad et regionalt anliggende, men samordning på tvers av kommuner og med overordnede myndigheter oppleves mangelfull.
- Mange aktører- lite dialog
- Massehåndtering kommer inn som et tema altfor sent i planleggingen.
- Større infrastrukturprosjekter i regionen, på tvers av kommunegrenser:
 - behov/ønske om å plassere masser i Asker kommune
 - et omfang og konsekvenser som oppleves vanskelig å forutse
 - behov for et regionalt blikk

Miljø- og samfunnsbelastning

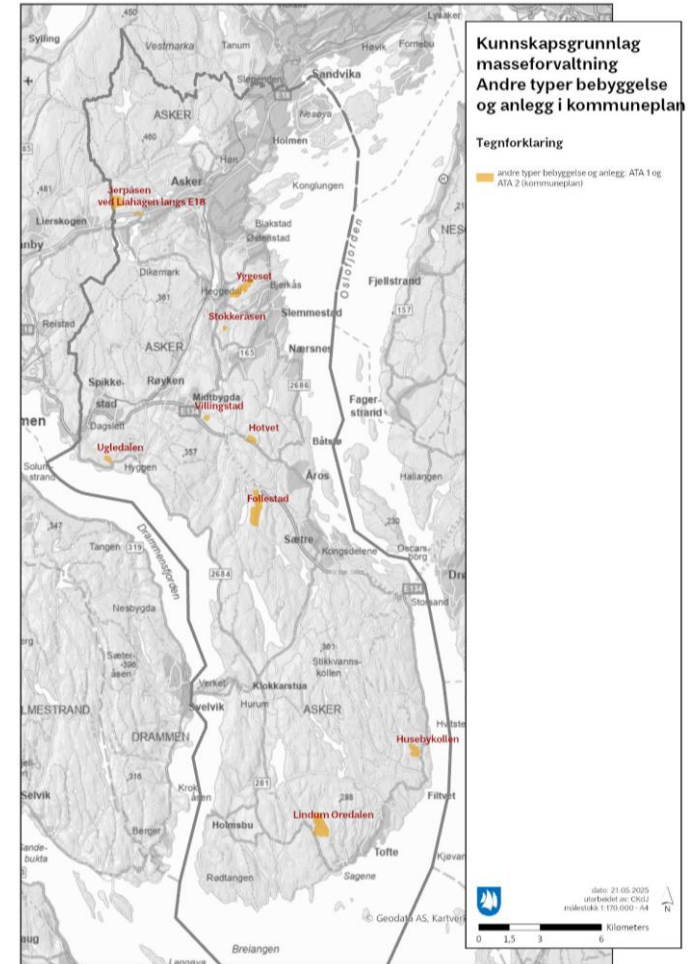
- **Transport og klimagassutslipp:**
 - Lange transportavstander bidrar til miljøbelastning og klimagassutslipp både lokalt og regionalt.
- **Forurensning til vann og jord:**
 - partikler og organisk materiale, endret pH, avrenning fra sprengsteinsfyllinger, spredning av fremmede arter
- **Dyrket mark:**
 - omdisponering av arealer svekker matproduksjonen
- **Folkehelse:**
 - støv og støy kan ha skadelige helseeffekter, både på kort og lang sikt
- **Friluftsliv**
 - fare for at turstier og ferdselsårer blir sperret
- **Naturmiljø og sårbare naturtyper**
 - arealbruksendringer fører til tap av natur
- **Kulturlandskap og kulturminner**
 - visuelle konsekvenser for landskapet og uopprettelig skade på kulturarven
- **Samfunnssikkerhet**
 - fare for skred, forurensning og trafikkulykker

Arealer for håndtering av overskuddsmasser

kommuneplanens arealdel 2023-2035:

- verne byggeråstoff og mineraler i Asker
- de kjente ressursene har fått arealformål «råstoffutvinning» (Verket og Høgåsen ved Hyggen)
- ikke tillatt å benytte disse områdene til massedeponi eller bebyggelse hvis dette er til hinder for uttak av råstoffene
- uttak og mottak av masser, deponi, mellomlagring og gjenbruk av masser er bare mulig i områder med byggeformål ATA 1 og ATA 2, gitt at området inngår i en godkjent reguleringsplan

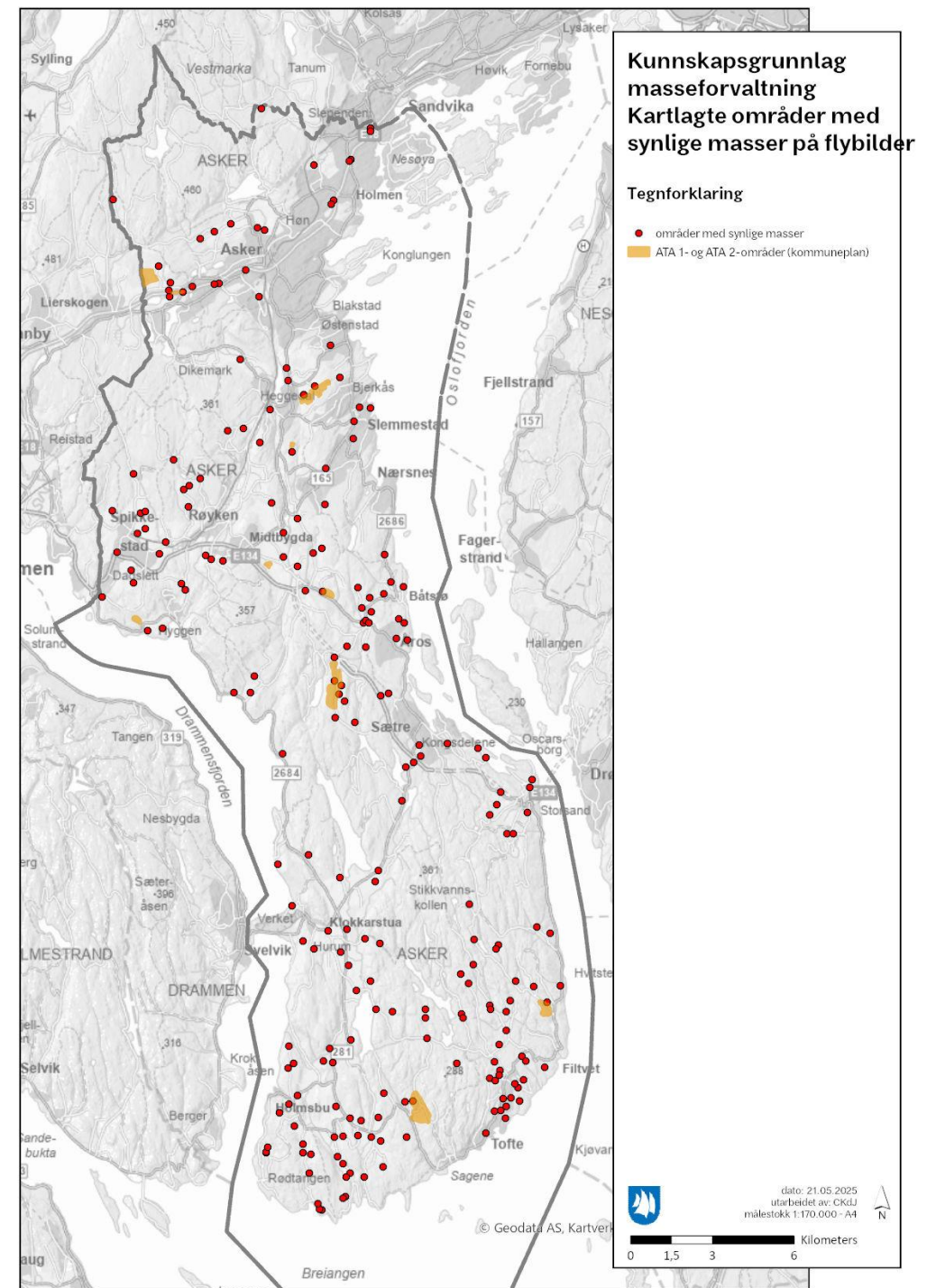

Masser utenfor avsatte områder

Overskuddsmasser på avveie er et problem i kommunen.

Kartlegging av synlige områder på flybilder: ca. 200 steder.

Ingen vurdering av ulovlighet eller forurensning.

Dagens status og praksis

Jordvaskeanlegg. Foto: Franzefoss

På Oslos første jordvaskeanlegg skal 60 prosent av deponibehovet kuttes

Goruddalen bygges anlegget som skal vaske 350.000 tonn jord i året, og kutte 10.000 lastebillass. Ved at større andeler av overskuddsmassene kan gjenbrukes, skal behovet for areal til deponi reduseres med 60 prosent.

Ole Terje Letmolie og Tuva Gravbråten Rooth. Foto: NOMAS

Har startet med gjenvinning av gravemasser i Drammen

I mai i fjor kjørte NOMAS i gang sitt nye massegjenvinningsanlegg på Ryghkollen i Drammen, og frem til nå har det vært i full drift med vasking av stedlige masser.

Its Kjøbli Kristiansen i Franzefoss Pukk opplyser at salg av ombruksstein sto for 30 prosent av omsetning i fjor. Franzefoss rapporterer sine tall for sstein, men det er det ikke alle i bransjen som gjør og derfor finnes det ikke noe totaloversikt. Foto: Franzefoss Pukk.

Ombruksstein har blitt big business, men totalsalget er ukjent

fjor sto ombruksstein for 30 prosent av Franzefoss Pukk sin omsetning, men det finnes ingen oversikt over hvor nye resirkulerte steinmasser som selges i det norske markedet totalt.

Krevende kompromisser og god planlegging

All aktivitet i pukkverket skal være ferdigstilt innen 1. oktober, skriver selskapet til kommunen. Foto: KINE THORSEN

Selskapet skriver i en redegjørelse til kommunen at all aktivitet knyttet til pukkverksdriften vil bli avviklet innen 1. oktober 2025. «Pukkverksdrift og masseuttak er nært forbundet, så begge aktiviteter avsluttes derfor samtidig.»

HEGGEDAL

Legger ned her etter årevis med naboklager

Svein-Erik Ryen leder firmaet som nå avvikler på Yggeset. Foto: Eyvind Menne

Omstridt plan skaper harme: – Vaskehall og deponi vil ikke folk ha

Steinknusingen på Yggeset har allerede vært omstridt i mange år. Planene om renseanlegg for masser og deponi på dyrket mark møter store protester fra lokalsamfunnet. Foto: KJETIL OLSEN VETHE

Tallgrunnlag for dagens massehåndtering på nasjonalt og lokalt nivå er preget av anslag og store usikkerheter.

- Norsk Bergindustri mangler totaltall for salg av ombruksstein, men anerkjenner at resirkulerte masser utgjør en voksende del av markedet.
- Salget av byggeråstoff fra jomfruelige masser har sett en nedgang, mens omfanget av resirkulerte masser har økt.
- Direktoratet for mineralforvaltning opplyser at det kun er mineraluttak omfattet av mineralloven som er rapporteringspliktige.
- Franzefoss Pukk AS rapporterer at ombruk av steinmasser utgjorde 30 prosent av deres omsetning i 2023.
- Ombruksstein anses som et viktig satsingsområde for bransjen, og nye anlegg som fokuserer på resirkulering av masser åpnes.

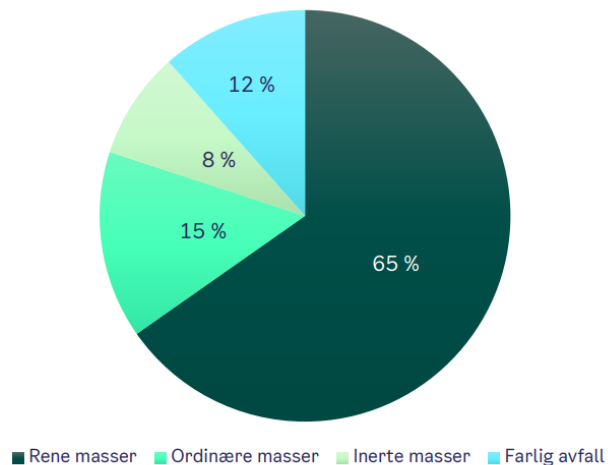
- Mangel på tallgrunnlag og oversikt over dagens håndtering blir pekt på som en betydelig barriere for å iverksette de riktige tiltakene.

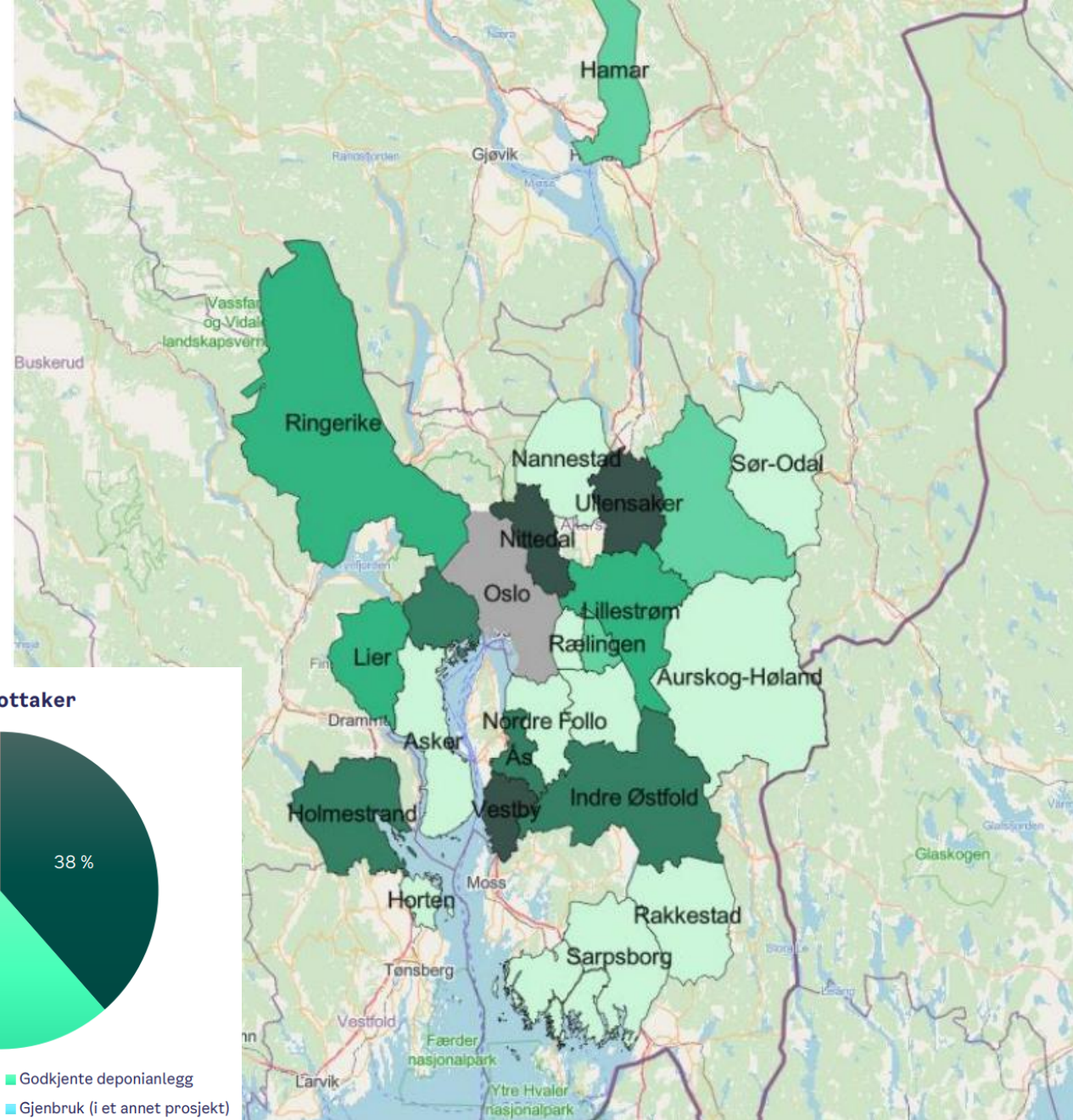
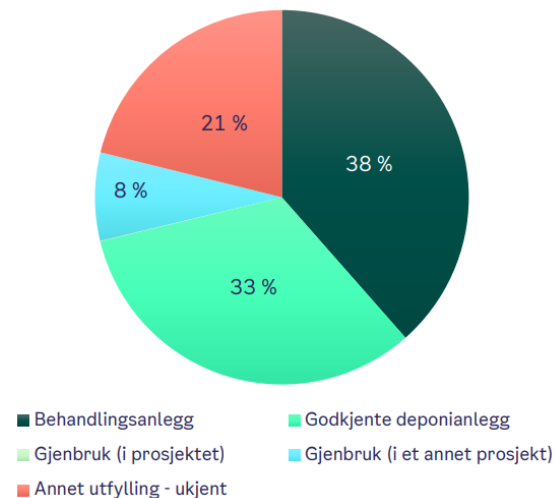
Hvor ender overskuddsmasser i Oslo-regionen?

- Kartlegging av masser uttransportert fra Oslo kommune sine prosjekter
- Estimert en lastebil ut av Oslo med masser hvert 3-5. minutt

Type masser

Type mottaker

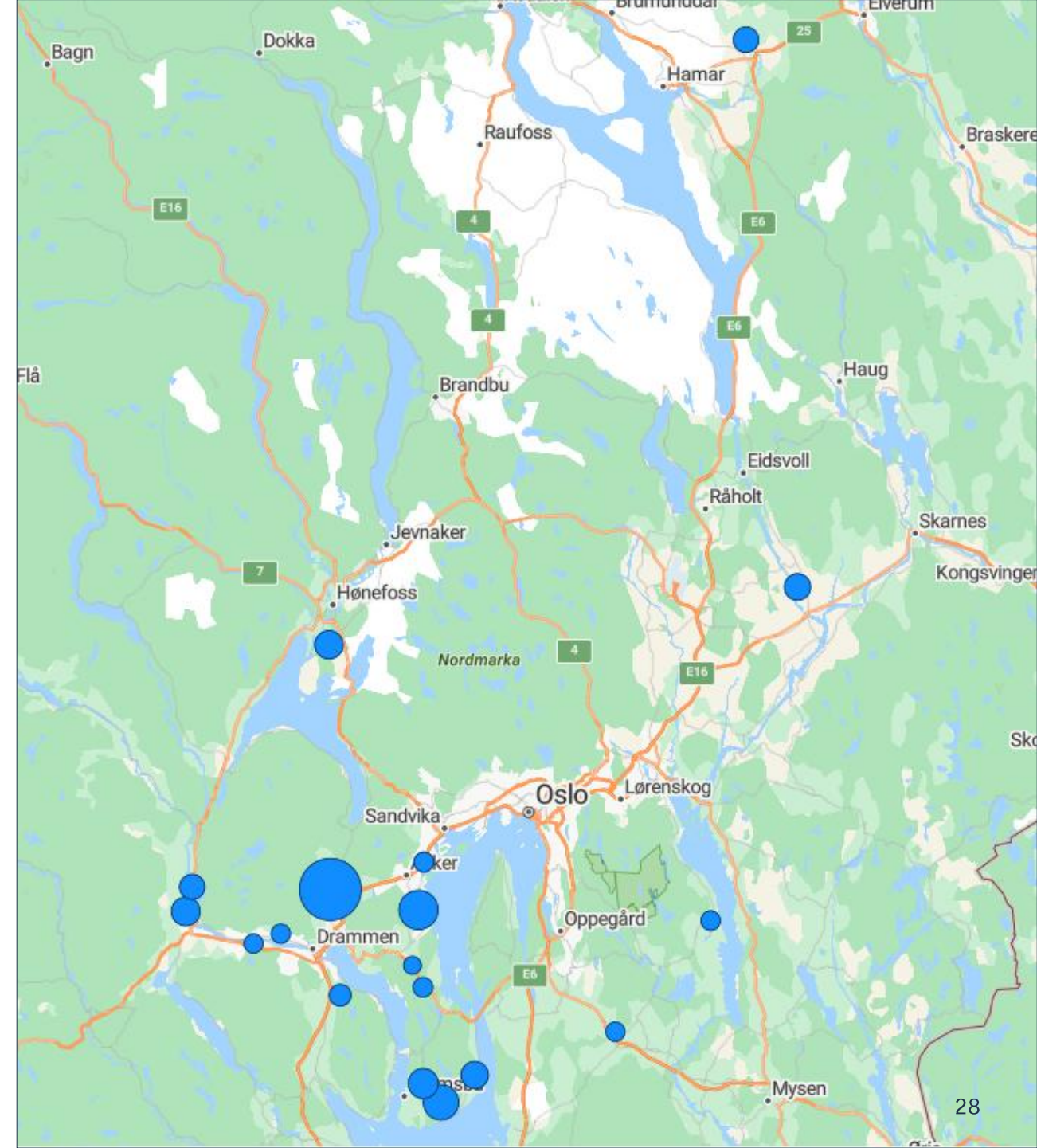

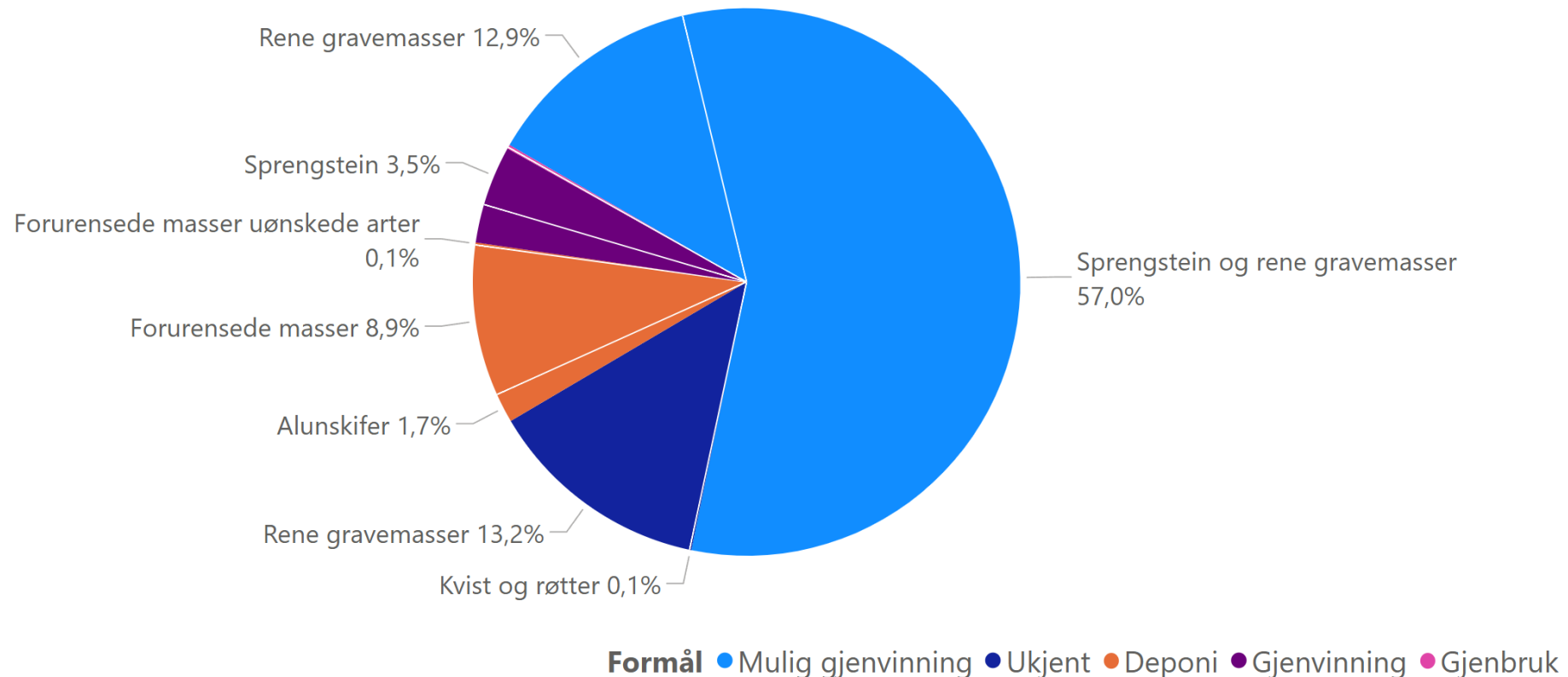
Masser transportert ut av anlegg PRU 2024

Totalt er det rapportert:

- Rapportert ca. 100 000 m³ overskuddsmasser i prosjektene i 2024
- Ca. 250 000 km veitransport for avhending av disse.
- I gjennomsnitt ble ett lass overskuddsmasse transportert ca. 30 km.

Rapportert formål /håndteringsmetode fordelt på ulike massetyper uttransportert fra PRU-prosjekter i 2024

Observasjoner fra kartlegging Oslo og Asker

- Lav bevissthet rundt slutthåndtering av og opphav for masser i prosjektene.
- Fokus ligger på riktig kvalitet, pris og rask håndtering.
- Lite dokumentert gjenbruk og gjenvinning av uttransportert masse.
- Betydelig transportvei for overskuddsmasser, ofte utenfor kommunegrensen.
- Overskuddsmasser har et større gjenbruks- og gjenvinningspotensiale enn det som realiseres.
- Oftest kulturlandskap som ofres for massedeponier

Asker
kommune

Massehåndtering er ikke bare utkjøring av overskuddsmasser

Massetransport også inn til prosjektene

- Brukes gjenvunnete masser i stor nok grad? Insentiver?
- Direkte ombruk av masser i prosjekt krever planlegging og tilrettelegging.
- Enkeltprosjekter med spesielt fokus på masser får til mye.

Asker
kommune

Utkast til prinsipper og prosess

Asker, 28.08.2025

Prosess

Workshop er gjennomført med:

- Lokalt næringsliv - via Asker næringsforening (eiendomsaktører)
- Miljøorganisasjoner
- Internt i administrasjonen

Annet:

- Møte med Akershus fylkeskommune gjennomført
- Klimasatsmidler til videre arbeid er innvilget

Næringsliv var generelt positive – men miljøorganisasjoner mener dette ikke er tilstrekkelig
Viktig at kommunen står bak prinsippene og jobber aktivt med prinsippene hvis de vedtas

Sluttproduktet

- 10 overordnede prinsipper – men ikke strategi
- Prinsippene er **overordnet**, legger føringer for videre arbeid
- Diskusjon om arealer må gjøres i kommuneplan

Forslag til prinsipper for sirkulær masseforvaltning

Disse prinsippene skal følges ved håndtering av masser i Asker kommune

1. **Natur og miljø** er det viktigste hensynet i all håndtering og forvaltning av masser i Asker.
2. **Sirkulære prinsipper og ressurspyramiden** legges til grunn for all masseforvaltning i kommunen. Prinsippene skal gjennomsyre hele prosessen fra plan og tiltak til eventuelle overskuddsmasser er overlevert til nytt formål.
3. **Uttak av masser** skal planlegges tidlig og utføres slik at uttatt mengde og terrenginngrep blir minst mulig, og at det blir **massebalanse** i alle prosjekter.

Forslag til prinsipper for sirkulær masseforvaltning

4. Tilførte masser skal komme fra gjenbruk av allerede uttatte, og ikke-forurensede, masser.
5. Overskuddsmasser fra et prosjekt skal gjenbrukes i regionen etter et nærhetsprinsipp.
6. Transport av masser skal være miljøvennlig og uten merbelastning på lokalmiljøet. Mengde og avstand, skal minimeres. Trafikksikkerhet, støy og støv skal vurderes spesielt.
7. **Mellomlagring** skal fortrinnsvis skje på egen tomt på en måte som ikke forringer natur og miljø. Annen mellomlagring må byggesøkes.

Forslag til prinsipper for sirkulær masseforvaltning

8. Masser skal håndteres slik at fremtidig utnyttelse av **naturressurser** som mineraler og byggeråstoff, ikke hindres.
9. **Arealer** for massehåndteringsanlegg skal være regulert i plan, og avsatt etter prinsippet om arealnøytralitet.
10. Alle reguleringsplaner og byggetiltak skal utarbeide **masseforvaltningsplan** i samsvar med kommunens mal.

Hva betyr prinsippene for utbyggere/prosjekter i Asker?

- Prinsippene skal følges i alle byggetiltak hvor masser tas ut eller tilføres.
- Alle detaljreguleringer og tiltak skal ha masseforvaltningsplan i henhold til kommunens mal.
 - Planen skal utarbeides og oppdateres i reguleringsfasen, byggesaken, og kontinuerlig i gjennomføringen av prosjektet. Ved ferdigstilling skal resultatet vises i en sluttrapport.
 - Konkrete vurderinger skal gjøres gjennom hele prosjektet og beskrives i planen. Konsekvenser av valgte løsninger, samt alternative løsninger, skal fremgå av vurderingene og suppleres med en begrunnelse for valg av løsninger.
 - Alle tiltak skal ikke behandles likt – mal må tilpasses mengden overskuddsmasser i det enkelte prosjekt.
- Areal for mellomlagring planlegges tidlig, i samsvar med prinsipper og godkjennes i reguleringsplan og byggesaken.
- Utbyggere må dele informasjon med hverandre om tilgjengelige masser, og dokumentere hvordan dette gjøres dokumenteres i masseforvaltningsplanen.

Hva betyr prinsippene for kommunen som forvaltningsmyndighet/innkjøper?

Kommune- og arealplaner:

- ☐ Prinsippene skal være en del av/ innarbeides i kommuneplanen.
- ☐ Kommunen arbeider for å sette av arealer i kommuneplanens arealdel for mellomlagring og behandling som sikrer gjenbruk. Som grunnlag for kommuneplanens arealdel utarbeides en rapport som vurderer kommunens behov, type anlegg og plassering, med konsekvensanalyse av aktuelle arealer.
- ☐ Arealer avsatt til massehåndtering skal følge masseforvaltingsprinsippene.
- ☐ I alle nye reguleringsplaner stilles det krav om beskrivelse av antatt masseforvaltning og masseforvaltningsplan etter kommunens mal

Masseforvaltningsplan:

- ☐ Kommunen utarbeider en standardisert mal som skal brukes fra planfase, til gjennomføring av prosjektet, samt sluttrapport for å skape forutsigbarhet for utbyggerne. Malen hensyntar fase og størrelse på prosjektet.
- ☐ Masseforvaltningsplaner vurderes ikke konkret i byggesaken, men tilsyn og oppfølging kan vurdere oppfølging ved behov.

Hva betyr prinsippene for kommunen som forvaltningsmyndighet/innkjøper?

Ulovlige tiltak:

- ☐ Fyllinger følges opp, og det føres tilsyn med masseforvaltningsplanen /tiltakene.

Samhandling og samarbeid:

- ☐ Kommunen skal bidra til å tilrettelegge for samhandling, tilrettelegging og samarbeid i prosjekter med underskudd og overskudd av masser.
- ☐ Kommunen tar initiativ til regionale samarbeid med nabokommuner, fylkeskommuner mv.
- ☐ Kommunen er pådriver for regional masseforvaltningsplan
- ☐ Kommunen bygger kompetanse, deler erfaringer og deltar i relevante nettverk

Kommunens egne anskaffelser:

- ☐ Kommunen skal bruke innkjøp/anskaffelser til å aktivt å fremme prinsippene

Dialog

- Hva ser dere som de viktigste problemstillingene innenfor dette feltet (for Asker og generelt)?
- Hva er viktig å legge vekt på i det videre arbeidet?
- Hvilken rolle bør Asker ta i det regionale samarbeidet?
- Er det andre grep som kan bidra til mer sirkulær masseforvaltning som ikke er nevnt?

Asker
kommune